אהני לרבויי עכו"ס. הך הרחקה שהרחיקם זה מזה למימרא דאין דנין אותו בכלל ופרט אהני לרבויי עכו"ס הואיל ודמיא לפרטא בכל מילי שכופר בעיקר כמותו: **כי קלנת.** מיעט את הרבוי ולימדך שלא תרבה בו את הכל אלא זה והדומה לו וכי דרשינן הכי היכא דמיקרבן להדדי אבל היכא דרחקן זה מזה אהני דלא תמעטיה בהאי מיעוטא כשאר מיעוטין אלא מידי דלא דמי ליה במידי כגון שאר מיתות ב"ד אבל שאר נסקלין דדמו ליה מיהת דבסקילה כמותן לא תמעט מיניה ומהכא תיפשוט לך בכל דוכתא דאיכא כלל ופרט וכלל דמאן דדרים ליה בכללי ופרטי אינו מרבה אלא כעין הפרט ומאן דדרים ליה בריבוי ומיעוט אמרינן ריבה הכל ולא מיעט אלא דבר אחד משום טעמא דפריסת לעיל[ה] הוא דפרט לשון פירוש הלכך כלל ופרט וכלל אי אתה דן להביא ע"י הכלל האחרון אלא כעין הפרט שאילמלא לא בא כלל האחרון הייתי אומר הפרט הוא פירושו של כלל ואין בכלל אלא מה שבפרט ואפי' הדומה לו לא תלמוד ממנו אלא סתם ואח"כ פירש ובא ללמדך שאין בסתם אלא הפירוש הלכך כי אתא כללא בתרא אהני לרבויי כעין הפרט ותו לא ומאן דדרים ליה בריבוי ומיעוטי אמר לך המיעוט אינו פירושו של סתם אלא מיעט ריבויא שלא יהא הכל במשמע ואי נמי לא אתא כללא בתרא הייתי שומע מן המיעוט כל הדומין למיעוט שלא בא המיעוט למעט אלא מאי דלא דמי ליה הלכך כי חזר וריבה ריבה הכל ולא מתמעט מן המיעוט אלא דבר אחר[ו] שלא תראה בו שום רמז דומה [ע] לפרט: **ורבי אליעזר.** אמר לך האי אותו דתלייה נמי אותו בלא כסותו אשמעינן ולא למעוטי אשה: **למעוטי בן סורר ומורה.** דאע"ג דבסקילה אתא קרא למעוטי דכתיב איש ובן סורר ומורה לא הוי איש דאם היה ראוי להוליד לא היה נידון דכתיב (דברים כא) בן: **מאי טעמא.** כלומר היכי משמע מיניה ריבויא: **בן סורר ומורה.** לא אתא כדתנן בפ' בן סורר ומורה (לקמן דף עב.) וכי מפני שאכל זה תרטימר בשר ושתה חצי לוג יין אמרה תורה יסקל אלא הגיעה תורה לסוף דעתו סופו מגמר נכסי אביו ומבקש לימודו ואינו מולא ועומד בפרשת דרכים ומלסטם את הבריות כו': **ואין מיעוט אחר מיעוט כו'.** כלומר מדה היא בתורה: **מיפה אחת דנין.** דטעמא משום דלא אפשר לעיוני בתרווייהו הוא: **מיפה אחת לענין שני מיפות.** כגון שתי עבירות שאין דומות והן מיתה אחת כגון שבת וע"ז וכ"ש שתי מיתות ממש: **אבל מיפה אחת ועבירה אחת.** כגון שתיהן בחילול שבת שתיהן בעבירה המאורסה דנין. ושמוניס נשים לאו עבירה אחת היו דאיכא באוב ואיכא בידעוני והכתוב חלקן בשתים ושמעון בן שטח לצורך שעה עשה: **ואפי' נואף ונואפת.** דמיתה ועבירה אחת: **פרגמא רב חסדא.** להא דרב אדא: **בבת כהן.** ארוסה או נשואה: **ובועלה.** דהיא בשריפה אבל בועלה גידון כשאר בועל בת ישראל דבועל ארוסה בסקילה ובועל נשואה בחנק דכתיב (ויקרא כא) היא באש תשרף היא ולא בועלה היא ולא זוממיה: **או בבת כהן וזוממי זוממים.** שהיא והן נהרגין ולא במיתה אחת דהיא בשריפה והן במיתת הבועל כגון באו עדים והזימו את הראשונים וחייבום מיתת הבועל ולא מיתתה דכתיב (דברים יט) כאשר זמם לעשות לאחיו ולא לאחותו כדאמר באלו הן הנחנקין (לקמן דף 5.) ובאו שנים אחרים והזימו המזימים נמצאת היא חייבת שריפה ע"פ הראשונים והמזימים את הראשונים בחנק שהיו באין לחייבן בה והיינו מיתת הבועל: **שמעתי.** מרבותי: **שב"ד.** מותרין להיות מכין מלקות ועונשין עונש של מיתה שלא מן התורה: **ולא.** שיתכוונו לעבור על ד"ת לבוד מלבד חיוב מיתה לשאינו חייב אלא מפני צורך השעה: **לעשות סייג.** גדר: **לא שראוי לך.** דשבות בעלמא הוא מדרבנן: **אלא שהשעה צריכה לך.** מפני שהיו פרוצים בעבירות שהיו רואין לוחצן של ישראל שהיונים הם גוזרים עליהם גזירות והיו מצות בזויות בעיניהם: **הטיח.** בא עליה: **תחת האנה.** מקום גלוי: **מתני' משקעין.** נועצין: **והעץ יוצא.** ממנה כמין יתד הוא ענף יוצא מן הקורה סמוך לראשה: **ומקיף.** סומך לו זו אצל זו כמו (חולין דף ז.) שלא מן המוקף סמוך וכמו מקפת וקורא לה שם (טבול יום פ"ד מ"ב) לשון קירוב: **ותולה אותו.** בידו[פ]: **מוטה על הכותל.** לא היתה נעוצה בארץ אלא רשאה אחד על הארץ ורשאה אחד סמוך על הכותל: **שם שמיס מתחלו.** שמזכירין שזה בירכו: **שאדם מלטער.** שפורענות באה עליו בעונו: **מה לשון אומרת.** באיזה לשון היא קובלת ומתגודדת עליו: **קלני מראשי.** כמו שהאדם שיגע ועיף אומר ראשי כבד עלי וחרוני כבד עלי. והיינו קלנת קל לית אני איני קל [ע"ב] : **ולא זו בלבד.** בלא תעשה אלא כל מתים הלנתן בלא תעשה הוא כדיליף בברייתא [שם] מריבויא דתקברנו: **ולא היו קוברין אותו בקברות אבותיו.** לפי שאין קוברין רשע אצל צדיק כך מפרש לה בגמ' [מז.] : **שתי קברות.** בגמ' [שם] מפרש טעמא דהלכה למשה מסיני שנים ולא ארבעה: **נפעלו הבשר.** כבר נתכפר במיתתו וזשיזו מלקטין את העצמות וקוברין בקברות אבותיו: **ולא**

השתא דמרחקי מהדדי אהני לרבויי עבודת כוכבים דדמי ליה בכל מילי ור' אליעזר דריש ריבויי ומיעוטי והומת ותלית רבוי כי קללת מיעוט אי הוו מקרבי להדדי לא הוו מרבינן אלא עבודת כוכבי' דדמי לה בכל מילי השתא דמרחקי מהדדי אהני לרבויי שאר הנסקלין: האיש [פ]תולין וכו': מ"ט דרבנן [ג]אמר קרא [1]ותלית אותו אותו ולא אותה ור' אליעזר אותו בלא כסותו ורבנן אין הכי נמי אלא אמר קרא [1]וכי יהיה באיש חטא איש ולא אשה ור' אליעזר האי וכי יהיה באיש מאי דריש ביה אמר ריש לקיש ההוא למעוטי בן סורר ומורה והתניא בן סורר ומורה נסקל ונתלה דברי ר' אליעזר אלא אמר רב נחמן בר יצחק לרבות בן סורר ומורה מאי טעמא דאמר קרא וכי יהיה באיש חטא איש ולא בן חטא מי שעל חטאו נהרג יצא בן סורר ומורה שעל שום סופו נהרג הוי מיעוט אחר מיעוט [ג]ואין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות: אמר להן רבי אליעזר והלא שמעון בן שטח תלה נשים כו': [ד]אמר רב חסדא לא שנו אלא בשתי מיתות אבל במיתה אחת דנין והא מעשה דשמעון בן שטח דמיתה אחת הואי וקא אמרו ליה דאין דנין אלא אי איתמר הכי איתמר לא שנו אלא במיתה אחת כעין שתי מיתות והיכי דמי כגון שתי עבירות [א]אבל במיתה אחת ועבירה אחת דנין מתיב רב אדא בר אהבה [ה]אין דנין שנים ביום אחד ואפילו בנואף ונואפת תרגמא רב חסדא [2]בבת כהן ובועלה [ה]או בבת כהן וזוממי זוממיה [ו] [ד]תניא ר"א בן יעקב אומר [3]שמעתי שבית דין מכין ועונשין שלא מן התורה ולא לעבור על דברי תורה אלא כדי לעשות סייג לתורה ומעשה באחד שרכב על סוס בשבת בימי יונים והביאוהו לבית דין וסקלוהו לא מפני שראוי לכך אלא שהשעה צריכה לכך שוב מעשה באדם אחד שהטיח את אשתו תחת התאנה והביאוהו לבית דין והלקוהו לא מפני שראוי לכך אלא שהשעה צריכה לכך: **מתני'** [ד]כיצד תולין אותו משקעין את הקורה בארץ והעץ יוצא [ז] ומקיף שתי ידיו זו על גב זו ותולה אותו רבי יוסי אומר הקורה מוטה על הכותל ותולה אותו כדרך שהטבחין עושין ומתירין אותו מיד [ח]ואם לן עובר עליו בלא תעשה שנאמר [2]לא תלין נבלתו על העץ כי קבר תקברנו כי קללת אלהים תלוי וגו' כלומר מפני מה זה תלוי מפני שבירך את השם ונמצא שם שמים מתחלל [ט] אמר רבי מאיר בשעה שאדם מצטער שכינה מה לשון אומרת [י] קלני מראשי קלני מזרועי אם כן המקום מצטער על דמן של רשעים שנשפך קל וחומר על דמן של צדיקים ולא זו [כ]בלבד אמרו אלא [ל]כל המלין את מתו עובר בלא תעשה [מ]הלינהו לכבודו להביא לו ארון ותכריכים אינו עובר עליו [נ]ולא היו קוברין אותו בקברות אבותיו אלא [ס]שתי בתי קברות היו מתוקנין לבית דין אחת לנהרגין ולנחנקין ואחת לנסקלין ולנשרפין נתעכל הבשר מלקטין את העצמות וקוברין אותן במקומן [מ] [ע]והקרובים באים ושואלים בשלום הדיינין ובשלום העדים כלומר שאין בלבנו עליכם שדין אמת דנתם ולא

אחת. כגון שתיהן בחילול שבת שתיהן בנערה המאורסה דנין. ושמוניס נשים לאו עבירה אחת היו דאיכא באוב ואיכא בידעוני והכתוב חלקן בשתים ושמעון בן שטח לצורך שעה עשה: **ואפי' נואף ונואפת.** דמיתה ועבירה אחת: **פרגמא רב חסדא.** להא דרב אדא: **בבת כהן.** ארוסה או נשואה: **ובועלה.** דהיא בשריפה אבל בועלה גידון כשאר בועל בת ישראל דבועל ארוסה בסקילה ובועל נשואה בחנק דכתיב (ויקרא כא) היא באש תשרף היא ולא בועלה היא ולא זוממיה: **או בבת כהן וזוממי זוממים.** שהיא והן נהרגין ולא במיתה אחת דהיא בשריפה והן במיתת הבועל כגון באו עדים והזימו את הראשונים וחייבום מיתת הבועל ולא מיתתה דכתיב (דברים יט) כאשר זמם לעשות לאחיו ולא לאחותו כדאמר באלו הן הנחנקין (לקמן דף 5.) ובאו שנים אחרים והזימו המזימים נמצאת היא חייבת שריפה ע"פ הראשונים והמזימים את הראשונים בחנק שהיו באין לחייבן בה והיינו מיתת הבועל: **שמעתי.** מרבותי: **שב"ד.** מותרין להיות מכין מלקות ועונשין עונש של מיתה שלא מן התורה: **ולא.** שיתכוונו לעבור על ד"ת לבוד מלבד חיוב מיתה לשאינו חייב אלא מפני צורך השעה: **לעשות סייג.** גדר: **לא שראוי לך.** דשבות בעלמא הוא מדרבנן: **אלא שהשעה צריכה לך.** מפני שהיו פרוצים בעבירות שהיו רואין לוחצן של ישראל שהיונים הם גוזרים עליהם גזירות והיו מצות בזויות בעיניהם: **הטיח.** בא עליה: **תחת האנה.** מקום גלוי: **מתני' משקעין.** נועצין: **והעץ יוצא.** ממנה כמין יתד הוא ענף יוצא מן הקורה סמוך לראשה: **ומקיף.** סומך לו זו אצל זו כמו (חולין דף ז.) שלא מן המוקף סמוך וכמו מקפת וקורא לה שם (טבול יום פ"ד מ"ב) לשון קירוב: **ותולה אותו.** בידו[פ]: **מוטה על הכותל.** לא היתה נעוצה בארץ אלא רשאה אחד על הארץ ורשאה אחד סמוך על הכותל: **שם שמיס מתחלו.** שמזכירין שזה בירכו: **שאדם מלטער.** שפורענות באה עליו בעונו: **מה לשון אומרת.** באיזה לשון היא קובלת ומתגודדת עליו: **קלני מראשי.** כמו שהאדם שיגע ועיף אומר ראשי כבד עלי וחרוני כבד עלי. והיינו קלנת קל לית אני איני קל [ע"ב] : **ולא זו בלבד.** בלא תעשה אלא כל מתים הלנתן בלא תעשה הוא כדיליף בברייתא [שם] מריבויא דתקברנו: **ולא היו קוברין אותו בקברות אבותיו.** לפי שאין קוברין רשע אצל צדיק כך מפרש לה בגמ' [מז.] : **שתי קברות.** בגמ' [שם] מפרש טעמא דהלכה למשה מסיני שנים ולא ארבעה: **נפעלו הבשר.** כבר נתכפר במיתתו וזשיזו מלקטין את העצמות וקוברין בקברות אבותיו: **ולא**

ולא האשה נחלית שנאמר וכי יהיה באיש חטא משפט מות והומת ותלית אותו על עץ ור' אליעזר דרש הכי כי יהיה באיש חטא איש ולא בן למעוטי בן סורר ומורה חטא מי שעל חטאו נהרג למעוטי בן סורר ומורה הוי מיעוט אחר מיעוט לרבות ומרבה בן סורר ומורה להתלות. אמר ר' אליעזר מעשה בשמעון בן שטח שתלה נשים באשקלון אמרו לו משם ראיה והלא אין דנין שנים ביום אחד והוא דן שמונים ביום אחד אמר רב חסדא לא

תולין כל כך והיו אומרים להן מפני שפשטו ידיהם בגרים והלא דברים ק"ו ומה הללו שאינן גרי צדק כך גרי אמת עאכ"ו הרבה גרים נתגיירו באותו זמן ובקידוש השם כתיב לא תלין נבלתו תני המעביר ארון במקום למקום אין בו משום ליקוט עצמות איזהו ליקוט עצמות המלקט עצם עצם משיתאכל הבשר תני לקוט עצמות אין אומרים עליהם קנים ונהי ולא ברכת אבלים ולא תנחומי אבלים אלו הן ברכת אבלים שאומר בכוסות. תנחומי אבלים הן שאומרים בשורה אבל אומר עליהם

ע) עי"ק דלעיל מה כתב רבינו ומשם ישראל הלא בבת כהן אין כ"מ כלל אם נשאת לישראל לו לכהן: ב) בירושלמי לפנינו כאן ובקדושין פ"ד הלשון להיפך בחילול השם כתיב לא תלין נבלתו וקידוש השם כתיב והמה הומתו וגו' ועי' בבבלי יבמות דף ע"ט:

מסורת הש"ס

א) ל"ל מתלה. רש"ל, ב) [קומה כג:], ג) [יומא מג. וש"נ], ד) לעיל לה., ה) [תוספתא פ"ז ע"ש ותוספתא דענעים פרק ג ע"ש], ו) יבמות 5:, ז) [בסדר המשנה ממנס], ח) [מגילה טו:], ט) [בסדר המשנה כביכול], י) [בסדר המשנה ג"ג מלת אמרו], כ) [לקמן מז.], ל) [יבמות מז:], מ) [שמות פ"כ], נ) [מה: ד"ה וכבין], ס) [בס"ת: אחת], ע) ר"ת למעיטו, פ) [בידוי רש"ש], צ) [וע"ע תוס' ב"ק פה. ד"ה בלל ותוס' מנחות נה: ד"ה בלל ותוספות פסחים ו: ד"ה אבל],

גליון הש"ס

גמ' או בבת כהן וזוממי זוממיה. עיין מכות דף ב ע"ת תוס' ד"ה זוממי:

הגהות הב"ח

(א) גמ' בבת כהן וזוממי זוממיה. נ"ב עי' במכות ד"ב ע"ת בתוס' ד"ה זוממי בת כהן וכו' להייבו היכא דליכא דין מיתה בבועל: (ב) תוס' ד"ה בשתא וכו' והא דלמרינן. נ"ב בב"ק דף פ"ה ע"ת:

מוסף רש"י

אלא בשתי מיתות. הוא דאין דנין, כפי שאין זו דומה לזו ולריך למלוא טעם לדבריהם כאן וכאן ואמי לאקלקולי שמא לא יתפשו ככל הלורך, אבל במיתה אחת. ועבירה אחת, דנין (לעיל לה.). **שרכב על סוס בשבת.** ואלו הן מושס שבות לא עולין באילן ולא רוכבין על גבי בהמה (יבמות צ: ע"פ ביצה לו:). **וסקלוהו.** כמתלא שבת גמור (שם). **שהשעה צריכה לכך.** היתה עת לרה והיו פרוצין בעבירות (שם). **קלני מראשי קלני מזרועי.** כי קלנת אלהים תלוי, קל לית, אינו קל, ולישנא מעליא כיצה הדבר כלפי מעלה, קלני מזרועי, כבד אני מזרועי שיכרתי זה שמת בעונו (חגיגה טו:). **אחת לנהרגין ולנחנקין.** שאין מיתתן חמורה ואינם רשעים כל כך, **ואחת לנסקלין ולנשרפין.** שהרשיעו בעבירות חמורות (יבמות מז:).

רבינו חננאל

שבפרט מקלל לבדו אין זולתו לא וכיון דמרחקי הפרט מן הכלל אהני לרבוי עובד עבודה זרה כי נתלה דדמי ליה למקלל בכל דבר ששניהן כופרין הן בעיקר ושניהן בסקילה ור' אליעזר היה דורש התורה רבויי ומעוטי והומת ותלית ריבה כל מומת לתלייה כי קללת אלהים תלוי מיעט כל מומת מלהתלות אלא המקלל בלבד ואי הוה ריבוי בהדי מיעוט בקרוב הוה מעטי כל מומתין מתליה זולתי עובד ע"ז דדמי ליה בכל מילי. השתא דמרחקי אהני ריחוקייהו לרבויי שאר הנסקלין: **האיש** נתלה

עין משפט נר מצוה

כז א ב מיי' פי"ד מהל' סנהדרין הלכה י וסמג עשין קכ:

כח ג מיי' פכ"ד שם הלכה ד סמג שם ולאוין רח טור שלחן ערוך חושן משפט סימן ג [וברב אלפס עוד בב"ק פ"ט דף לו. ויבמות פ"י דף לב.]:

כט ד ה מיי' פט"ו מהלכות סנהדרין הלכה ז סמג עשין קג:

ל ו מיי' שם הלכה ח ופ"ד מהלכות אבל הלכה ח סמג לאוין קנג טוש"ע יו"ד סימן שמ סעיף ג:

לא ז מיי' פ"ד מהל' סנהדרין הלכה ט ופ"ת מהל' אבל הלכה ט סמג עשין קכ:

לב ח מיי' פי"ג מהל' סנהדרין הלכה ו סמג עשין לח:

תורה אור השלם

1. וְכִי יִהְיֶה בְאִישׁ חֵטְא מִשְׁפַּט מָוֶת וְהוּמָת וְתָלִיתָ אֹתוֹ עַל עֵץ:
דברים כא כב

2. לֹא תָלִין נִבְלָתוֹ עַל הָעֵץ כִּי קָבוֹר תִּקְבְּרֶנּוּ בַּיּוֹם הַהוּא כִּי קְלֻלַת אֱלֹהִים תָּלוּי וְלֹא תְטַמֵּא אֶת אַדְמָתְךָ אֲשֶׁר יְיָ אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לְךָ נַחֲלָה:
דברים כא כג

רבינו חננאל (המשך)

שנו שאין דנין שנים ביום א' אלא במיתה אחת כעין שתי מיתות והוא כגון זכר ונערה מאורסה שהן שתי עבירות ואע"פ ששניהן במיתה אחת בסקילה כיון ששתי עבירות הן אין דנין אותן אבל במיתה אחת ועבירה אחת כגון עשרה באו על עשרה זכרים דנין אותן כולן ביום אחד ומותיב עליה רב אדא בר אהבה אין דנין ביום אחד אפי' נואף ונואפת ופריק רב חסדא בבת כהן ב) ואשת ישראל ובועלה שהיא בשריפה ובועלה בחנק או בת כהן וזוממי זוממיה פי' כגון שהעידו שזינתה ונתחייבה שריפה באו עדים והזימום נהרגין הזוממין והיא ניצולת באו אחרים והעידו המזימין ונמצאו הראשונים שהעידו כי זינתה עדי אמת ונתחייבה היא והמזימין לראשונים מיתה היא בשריפה והן בחנק: **תניא** א"ר אלעזר שמעתי שב"ד מכין ועונשין שלא מן התורה לעשות סייג לתורה ומעשה באחד שרכב על סוס בשבת וסקלוהו ב"ד לא מפני שראוי לסוקלו אלא לעשות סייג שהשעה היתה צריכה לכך. ותקח את (הבגד) [השק] ותטהו לה אל הצור (ש"ב כא) מלמד שהיתה מצדקת הדין ואומרת הצור תמים פעלו אמר בש"ר אושעיא גדול קדוש השם מחלול השם בחלול השם ג) כתיב והמה הומתו בימי קציר בתחילת קציר שעורים וכתיב מתחלת קציר עד נתך מים עליהם מן השמים וגו' שהוא מתחלת קציר שעורים מלמד שהיו תולין מט"ז בניסן עד זמן הרביעה בי"ז במרחשוון והיו עוברים ושבים אומרים מפני מה

תלישה לאו כלום היא. והא דאמרי׳ בפ׳ כיסוי הדם (חולין דף פט.) דעפר הנלחת שרי דכתיב ואת כל שלגה תקבון אל תוך רחובה ושרפת מי שאינו מחוסר אלא קבילה ושרפה יצא זה שמחוסר תלישה וקבילה ושריפה לא דמי דעפר חשיב טפי מחובר מעץ הנעוץ בארץ:

קלילי עלמא. יש גורסין [1] קלי משום דאמר בסמוך קלת ואין לחוש בכך דאשכחן נמי בפרק ד׳ מיתות (לקמן דף סו.) גבי אלהים לא תקלל דאמר ליכתוב לא תקל: **קבורה משום בזיונא או משום כפרה.** ע״כ איכא כפרה כדאמרי׳ לקמן (דף מז:) (בפ׳ ד׳ מיתות) כפרה מאימת הוי מכי חזו צערא דקיברא פורתא אלא אפי׳ אי איכא בזיונא וכפרה מיבעי ליה הי עיקר וא״ת והא איכא כפרה טפי בשלא נקבר משנקבר כדתניא בשמעתין (לקמן מז.) סימן יפה לו למת שנפרעין ממנו לאחר מיתה מת לא נספד ולא נקבר וי״ל דלאו לא נקבר כלל קאמר אלא לא נקבר לפי כבודו והאי בזיונא דהכא לאו בזיונא דמת קאמר דאם כן אמאי לא כל כמייניה אלא בזיונא דמשפחתו אבל למת [2] אית לו בזיון אם אינו שוכב על המטה בכבוד:

לא תקברוהו לההוא גברא. והא דאמר בריש פ״ט דכתובות (דף פד.) דהמוכר קברו באים בני משפחה וקוברים אותו בע״כ משום פגם משפחה שאני התם דבעי דליקברוה בחד דוכתא [3]:

הספידא יקרא דחיי. תימה הא דאמר בפ׳ הערל (יבמות דף עח.) אל שאול ואל בית הדמים אל שאול שלא נספד כהלכה ואי משום יקרא דחיי הרי מחלו ישראל על כבודן שלא הספידוהו וי״ל דירלאים היו לספודו להראות שמלטערין עליו מפני דוד ועוד דאפי׳ הוי יקרא דחיי שאני מלך דאיכא בזיון טפי לגביה שלא נספד כהלכה: אכל

[1] ולא היו מתאבלין אבל אוננין שאין אנינות אלא בלב: **גמ׳** תנו רבנן אילו נאמר חטא ותלית הייתי אומר תולין אותו ואחר כך ממיתין אותו כדרך שהמלכות עושה תלמוד לומר [1] והומת ותלית ממיתין אותו ואח״כ תולין אותו הא כיצד [2] משהיין אותו עד סמוך לשקיעת החמה וגומרין את דינו וממיתין אותו ואח״כ תולין אותו אחד קושר ואחד מתיר כדי לקיים מצות תלייה ת״ר [1] עץ שומע אני בין בתלוש בין במחובר ת״ל [2] כי קבר [3] מי שאינו מחוסר אלא קבורה יצא זה שמחוסר קציצה וקבורה ר׳ יוסי אומר מי שאינו מחוסר אלא קבורה יצא זה שמחוסר תלישה וקבורה ורבנן תלישה לאו כלום היא: כלומר מפני מה זה תלוי מפני שבירך כו׳: תניא [6] אומר ר״מ משלו משל למה הדבר דומה לשני אחים תאומים בעיר אחת אחד מינוהו מלך ואחד יצא לליסטיות צוה המלך ותלאוהו כל הרואה אותו אומר המלך תלוי צוה המלך והורידוהו: אמר ר׳ מאיר כו׳: מאי משמע אמר אביי כמאן דאמר קל לית אמר ליה רבא א״כ כבד עלי ראשי כבד עלי זרועי מיבעי ליה אלא אמר רבא כמאן דאמר קיל לי עלמא האי מיבעי ליה לגופה א״כ נימא קרא מקלל מאי קללת ואימא כוליה להכי הוא דאתא א״כ נימא קרא קלת מאי קללת ש״מ תרתי: ולא זו בלבד כו׳: [3] א״ר יוחנן משום ר״ש בן יוחי מנין למלין את מתו שעובר עליו בל״ת ת״ל כי קבר תקברנו מכאן למלין את מתו שעובר בלא תעשה איכא דאמרי אמר רבי יוחנן משום ר״ש בן יוחי רמז לקבורה מן התורה מניין [4] ת״ל כי קבר תקברנו מכאן רמז לקבורה מן התורה א״ל שבור מלכא לרב חמא קבורה מה״ת מניין אישתיק ולא א״ל ולא מידי אמר רב אחא בר יעקב אימסר עלמא בידא דטפשאי דאיבעי ליה למימר כי קבור דליעבד ליה [5] ארון תקברנו לא משמע ליה ונימא מדאיקבור צדיקי מנהגא בעלמא מדקבריה הקב״ה למשה דלא לישתני ממנהגא ת״ש [3] וספדו לו כל ישראל וקברו אותו דלא לישתני ממנהגא [4] לא יספדו ולא יקברו לדומן על פני האדמה יהיו דלישתנו ממנהגא איבעיא להו קבורה משום בזיונא הוא או משום כפרה הוא למאי נפקא מינה דאמר לא בעינא דליקברוה לההוא גברא אי אמרת משום בזיונא הוא [6] לא כל כמיניה ואי אמרת משום כפרה הוא הא אמר לא בעינא כפרה מאי ת״ש מדאיקבור צדיקי ואי אמרת משום כפרה צדיקי לכפרה צריכי אין דכתיב [5] אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא ת״ש וספדו לו כל ישראל [7] וקברו אותו ואי אמרת כי היכי דתיהוי ליה כפרה הנך נמי ליקברו כי היכי דתיהוי להו כפרה [8] האי דצדיק הוא תיהוי ליה כפרה הנך לא ליהוי להו כפרה ת״ש לא יספדו ולא יקברו דלא תיהוי להו כפרה איבעיא להו הספידא יקרא דחיי הוי או [9] יקרא דשכבי הוי למאי נפקא מינה [10] דאמר לא תספדוה לההוא גברא אי נמי [6] לאפוקי מיורשין ת״ש [6] ויבא אברהם לספוד לשרה ולבכותה ואי אמרת משום יקרא דחיי הוא משום יקרא דאברהם משהו לה לשרה שרה גופה ניחא לה כי היכי דמייקר בה אברהם ת״ש וספדו לו כל ישראל וקברו אותו ואי אמרת משום יקרא דחיי הוא הנך בני יקרא נינהו ניחא להו לצדיקיא דמייקרי בהו אינשי ת״ש לא יספדו ולא יקברו לא ניחא לצדיקיא דמייקרי ברשיעייא תא שמע [7] בשלום תמות ובמשרפות אבותיך המלכים הראשונים אשר היו לפניך כן ישרפו לך והוי אדון יספדו דחיי הוא מאי נפקא ליה מיניה הכי קאמר ליה לייקרו ביך ישראל לך ואי אמרת משום יקרא דמתייקרי באבהתך ת״ש

ולא היו מתאבלין. עליהן כדי שתהא בזיונן כפרה להן אלא אונגין בלבד דאין זה כבוד להרוג ואין כפרתו ממנעת בכך שאין אנינות אלא בלב בלבד: **גמ׳ משהין אותו.** את גמר דינו ואין תולין אותו שחרית שמא יתרשלו בקבורתו ויבא לידי שכחה אלא סמוך לשקיעת החמה כדי שיקברוהו מיד: **אחד קושר ואחד מתיר.** כלומר אין שהות ביניתים: **ת״ל [כי] קבור.** מריבויא משמע ליה דאף עץ בעי קבורה: **יצא זה.** מחובר שמחוסר קבילה אבל נעוץ מיהא הוי: **רבי יוסי אומר.** אף נעוץ מתמעט מן המשמעות הזה שמחוסר תלישה וקבורה: **לאו כלום היא.** אין כאן חסרון מעשה: **לאחי מאומים כו׳.** אף אדם עשוי בדיוקנו של מקום: **קל ליה.** אי״ל: **א״כ.** דקלני דמתני׳ לאו כיוון הוא אלא קל אי״ל כבד אי מיבעי ליה: **קיל לי עלמא.** (אני) מכנה ואינו רואה להזכיר כבידות בעלמא: **לגופה.** לומר שהמגדף בתלייה ומייניה ילפינן לאחריני: ה״ג **ת״ל כי קבר תקברנו.** מריבויא דריש כל המתים: **רמו לקבורה.** שאדם חייב לקבור את מתו: **דליעביד ליה ארון.** אבל קבורת הארץ לא משתמע ליה מייניה ולהכי לא אמר ליה מהאי. ופרכינן ליימא ליה מרבויא דתקברנו. ומשני לא משמע ליה [6] לעכו״ם למהוי דרשה מרבויא: **וניימא מדאיקבור לדיקי.** אברהם ילחק ויעקב. ומשני מנהג בעלמא הוא שנהגו כן קודם לכן: **וניימא ליה מדקבר רחמנא למשה.** אלמא דעתו הסכימה. ומשני דילמא כי היכי דלא ליפתי משה ממנהגא דעלמא: **וספדו לו.** באביה בן ירבעם כתיב ואמיה הסילוני נתנגא עליו דבר זה לשבח יען כי נמצא בו דבר טוב שבטל פרלסאות שהושיב אביו: **ולא יקברו.** ברשעים כתיב ומדלייט להו הכי ש״מ קבורה משמיא אסכימו עלה: **משום בזיונא הוא.** שלא יתבזה לעין כל שילאוהו מת ונרקב ונבקע: **לו.** כי היכי דתיהוי ליה כפרה בהטמנה זו שמורידים ומשפילין אותו בתחתיות: **נלא הוי כל כמיניה.** דבזיון הוא לקרוביו: **הא אמר לא בעינא כפרה.** ואי נמי קברי ליה לא מתכפר: **לא יקברו.** ואי משום כפרה יקברו ויתכפר להם: ומשני לא ניחא להקב״ה דתיהוי להו כפרה לפי שאף על פתח קברם לא היו חוזרין: **א״נ לאפוקי מיורשין.** על כרחן שכר הספדנין. אי יקרא דשכבי כי אמר לא תספדוהו לייתינן ליה ואי לא אמר ואמרי יורשין לא ניחא לן כפינן להו ואי יקרא דחיי הוא לדידיה לא לייתינן ליורשין לייתינן: **משהו לה לשרה.** עד שבא אברהם מבית עקידת יצחק דמדכתיב ויבא אברהם מכלל דההיא שעתא לא הוה התם: **הנך בני יקרא נינהו.** בתמיה. והלא כל בית ירבעם הנותריס רשעים היו: **ולא יקברו.** ואי יקרא דחיי הוא והלא הנותריס יש בהן צדיקים: **והוי אדון יספדו לך.** לצדקיהו נאמר: נבזה

[1] **לג א** מיי׳ פי״ג מהלכות סנהדרין הל״ו ופ״ח מהלכות אבל הל״ט [טור י״ד סי׳ שמה]:

[2] **לד ב** מיי׳ פט״ו מהלכו׳ סנהדרין הלכה ז:

[3] **לה ג** מיי׳ שם הלכה ט:

[4] **לו ד ה** מיי׳ פי״ב מהל׳ אבל הלכה ח סמג עשין מד״ם ב טור שו״ע יו״ד סימן שמח סעיף ב וג׳ וסימן שסב סעיף ח [וכרב אלפס מו״ק פ״ג דף לו.]:

[5] **לז ו ז ח** מיי׳ שם סמג שם טוש״ע יו״ד סימן משד סעיף ט וסעיף י:

רבינו חננאל

דברים מהו דברים רבנן דקיסרי אמרי קילוסין: **כיצד** תולין אותו משקעין את הקורה כו׳. ת״ר כיצד עושין משהין עד שקיעת החמה וגומרין (אותו) [את דינו] ומיד ממיתין אותו ואחר [כך] תולין אותו אחד קושר ואחד מתיר כדי לקיים בו מצות תלייה וכשתולין אותו אין תולין אותו אלא בעץ תלוש שצריך לקוברו עמו בתפישתו (ואין) [ואם] מניחין אותו תלוי עוברין בלאו שנא׳ לא תלין נבלתו על העץ כי קללת אלהים תלוי. כלומר מפני מה זה תלוי מפני שקילל השם פי׳ באין לחקור מה אמר בקללה ויאמרו כך וכך נמצא שם שמים מתברך בכינוי. אמר ר״מ בזמן שאדם מצטער מה הלשון שאומרת קלני מראשי וכו׳. פירש אביי קל לית כלומר אין בו קלות בכאב ודחה רבא ואמר מי שאין בו קלות כובד יש בו אי הכי כבד עלי ראשי מבעי ליה ופירש רבא קליל לי עלמא כלומר הרוח תשש ונעשית קלה ומעוטה ואקש״ר האי קללת מבעי ליה לגופיה ללמד כי המקלל את השם נתלה ודחי״ א״כ הוה ליה למיכתב מקלל מדשני קרא וכתב קללת ש״מ מקלל וש״מ נמי רוחו של אדם נכאבת בזמן שנכאב אחד מן האברים ואמרינן ונימא האי קללת להכי הוא דאתא לכדרבא ולא שמעינן מינה דמקלל הוא ופרקינן א״כ הוה למיכתב קלת מאי קללת ש״מ תרתי ש״מ הא דרבא ש״מ דמקלל הוא: ולא המלין את הנתלה בלבד עובר בלאו אלא אפי׳ המלין מתו כר׳ יוחנן דאמר מדכתיב כי קבור שאין ת״ל תקברנו ומה ת״ל תקברנו לרבות שאר מתים ומדסמיך לא תלין ש״מ ללאו הוא דאתא איכא דאמרי אמר ר׳ יוחנן רמז לקבורת המת מן התורה מדכתיב תקברנו שאין ת״ל תקברנו אלא ללמד שחייב מן התורה לקבורת המת: **א״ל** שבור מלכא לרב חמא מנא לכו קבורה מן התורה שתק ולא אמר ליה ולא מידי ואמרינן הוה ליה למימר ליה מדכתיב כי קבור תקברנו ודחי׳ יכול למימר דעביד ארגז כלומר תתנהו בארון. קבורה בארץ מנא להו שאין ת״ל תקברנו דדריש אנן לא משמע ליה למלכא לימא ליה מדאיקבור אבות ומשה רבינו ואמרינן יכול למימר מנהגא בעלמא הוא וכן הא דכתיב בבנו של ירבעם וקברו אותו כי זה לבדו יבא לירבעם אל קבר וכן לא יספדו לו ולא יקברו דרך מנהג העולם כי קאמרינן צוואה מנא לן. וק״ל

מסורת הש״ס

[1] [מוספ׳ פ״טן], [2] [גי׳ הילקוט ח״כ יומתן מנין למלין אם ממו שהוא עובר בל״ת מ״ל לא מלין נגלתו מין שעובר אף בעשה ת״ל כי קבור תקברנו ת״ל רמז לקבורה מן התורה מניין מ״ל כי קבור מה ת״ל תקברנו מכאן רמז לקבורה], [3] [גי׳ הערוך ארגז וע״ש מ״ש בשם רב האי גאון], [4] וקברו אותו כי זה לבדו יבא לירבעם אל קבר [5] ת״ל מדשני קרא, [6] [מוספ׳ פ״טן], [7] [גי׳ הילקוט ח״כ יומתן מנין למלין אם ממו שהוא עובר בל״ת מ״ל לא מלין נגלתו מין שעובר אף בעשה ת״ל כי קבור תקברנו ת״ל רמז לקבורה מן התורה מניין מ״ל כי קבור מה ת״ל תקברנו מכאן רמז לקבורה], [8] [גי׳ הערוך ארגז וע״ש מ״ש בשם רב האי גאון], [9] וקברו אותו כי זה לבדו יבא לירבעם אל קבר [10] ת״ל מדשני קרא, [11] [מוספ׳ פ״טן], [12] [גי׳ הילקוט ח״כ יומתן מנין למלין אם ממו שהוא עובר בל״ת מ״ל לא מלין נגלתו מין שעובר אף בעשה ת״ל כי קבור תקברנו ת״ל רמז לקבורה מן התורה מניין מ״ל כי קבור מה ת״ל תקברנו מכאן רמז לקבורה], [13] [גי׳ הערוך ארגז וע״ש מ״ש בשם רב האי גאון], [14] וקברו אותו כי זה לבדו יבא לירבעם אל קבר [15] ת״ל מדשני קרא, [16] [מוספ׳ פ״טן], [17] [גי׳ הילקוט ח״כ יומתן מנין למלין אם ממו שהוא עובר בל״ת מ״ל לא מלין נגלתו מין שעובר אף בעשה ת״ל כי קבור תקברנו ת״ל רמז לקבורה מן התורה מניין מ״ל כי קבור מה ת״ל תקברנו מכאן רמז לקבורה], [18] [גי׳ הערוך ארגז וע״ש מ״ש בשם רב האי גאון], [19] וקברו אותו כי זה לבדו יבא לירבעם אל קבר [20] ת״ל מדשני קרא, [21] [מוספ׳ פ״טן], [22] [גי׳ הילקוט ח״כ יומתן מנין למלין אם ממו שהוא עובר בל״ת מ״ל לא מלין נגלתו מין שעובר אף בעשה ת״ל כי קבור תקברנו ת״ל רמז לקבורה מן התורה מניין מ״ל כי קבור מה ת״ל תקברנו מכאן רמז לקבורה], [23] [גי׳ הערוך ארגז וע״ש מ״ש בשם רב האי גאון], [24] וקברו אותו כי זה לבדו יבא לירבעם אל קבר [25] ת״ל מדשני קרא, [26] [מוספ׳ פ״טן], [27] [גי׳ הילקוט ח״כ יומתן מנין למלין אם ממו שהוא עובר בל״ת מ״ל לא מלין נגלתו מין שעובר אף בעשה ת״ל כי קבור תקברנו ת״ל רמז לקבורה מן התורה מניין מ״ל כי קבור מה ת״ל תקברנו מכאן רמז לקבורה], [28] [גי׳ הערוך ארגז וע״ש מ״ש בשם רב האי גאון], [29] וקברו אותו כי זה לבדו יבא לירבעם אל קבר [30] ת״ל מדשני קרא, [31] [מוספ׳ פ״טן], [32] [גי׳ הילקוט ח״כ יומתן מנין למלין אם ממו שהוא עובר בל״ת מ״ל לא מלין נגלתו מין שעובר אף בעשה ת״ל כי קבור תקברנו ת״ל רמז לקבורה מן התורה מניין מ״ל כי קבור מה ת״ל תקברנו מכאן רמז לקבורה], [33] [גי׳ הערוך ארגז וע״ש מ״ש בשם רב האי גאון], [34] וקברו אותו כי זה לבדו יבא לירבעם אל קבר [35] ת״ל מדשני קרא, [36] [מוספ׳ פ״טן], [37] [גי׳ הילקוט ח״כ יומתן מנין למלין אם ממו שהוא עובר בל״ת מ״ל לא מלין נגלתו מין שעובר אף בעשה ת״ל כי קבור תקברנו ת״ל רמז לקבורה מן התורה מניין מ״ל כי קבור מה ת״ל תקברנו מכאן רמז לקבורה], [38] [גי׳ הערוך ארגז וע״ש מ״ש בשם רב האי גאון], [39] וקברו אותו כי זה לבדו יבא לירבעם אל קבר [40] ת״ל מדשני קרא, [41] [מוספ׳ פ״טן], [42] [גי׳ הילקוט ח״כ יומתן מנין למלין אם ממו שהוא עובר בל״ת מ״ל לא מלין נגלתו מין שעובר אף בעשה ת״ל כי קבור תקברנו ת״ל רמז לקבורה מן התורה מניין מ״ל כי קבור מה ת״ל תקברנו מכאן רמז לקבורה], [43] [גי׳ הערוך ארגז וע״ש מ״ש בשם רב האי גאון], [44] וקברו אותו כי זה לבדו יבא לירבעם אל קבר [45] ת״ל מדשני קרא, [46] [מוספ׳ פ״טן], [47] [גי׳ הילקוט ח״כ יומתן מנין למלין אם ממו שהוא עובר בל״ת מ״ל לא מלין נגלתו מין שעובר אף בעשה ת״ל כי קבור תקברנו ת״ל רמז לקבורה מן התורה מניין מ״ל כי קבור מה ת״ל תקברנו מכאן רמז לקבורה], [48] [גי׳ הערוך ארגז וע״ש מ״ש בשם רב האי גאון], [49] וקברו אותו כי זה לבדו יבא לירבעם אל קבר [50] ת״ל מדשני קרא, [51] [מוספ׳ פ״טן], [52] [גי׳ הילקוט ח״כ יומתן מנין למלין אם ממו שהוא עובר בל״ת מ״ל לא מלין נגלתו מין שעובר אף בעשה ת״ל כי קבור תקברנו ת״ל רמז לקבורה מן התורה מניין מ״ל כי קבור מה ת״ל תקברנו מכאן רמז לקבורה], [53] [גי׳ הערוך ארגז וע״ש מ״ש בשם רב האי גאון], [54] וקברו אותו כי זה לבדו יבא לירבעם אל קבר [55] ת״ל מדשני קרא, [56] [מוספ׳ פ״טן], [57] [גי׳ הילקוט ח״כ יומתן מנין למלין אם ממו שהוא עובר בל״ת מ״ל לא מלין נגלתו מין שעובר אף בעשה ת״ל כי קבור תקברנו ת״ל רמז לקבורה מן התורה מניין מ״ל כי קבור מה ת״ל תקברנו מכאן רמז לקבורה], [58] [גי׳ הערוך ארגז וע״ש מ״ש בשם רב האי גאון], [59] וקברו אותו כי זה לבדו יבא לירבעם אל קבר [60] ת״ל מדשני קרא, [61] [מוספ׳ פ״טן], [62] [גי׳ הילקוט ח״כ יומתן מנין למלין אם ממו שהוא עובר בל״ת מ״ל לא מלין נגלתו מין שעובר אף בעשה ת״ל כי קבור תקברנו ת״ל רמז לקבורה מן התורה מניין מ״ל כי קבור מה ת״ל תקברנו מכאן רמז לקבורה], [63] [גי׳ הערוך ארגז וע״ש מ״ש בשם רב האי גאון], [64] וקברו אותו כי זה לבדו יבא לירבעם אל קבר [65] ת״ל מדשני קרא, [66] [מוספ׳ פ״טן], [67] [גי׳ הילקוט ח״כ יומתן מנין למלין אם ממו שהוא עובר בל״ת מ״ל לא מלין נגלתו מין שעובר אף בעשה ת״ל כי קבור תקברנו ת״ל רמז לקבורה מן התורה מניין מ״ל כי קבור מה ת״ל תקברנו מכאן רמז לקבורה], [68] [גי׳ הערוך ארגז וע״ש מ״ש בשם רב האי גאון], [69] וקברו אותו כי זה לבדו יבא לירבעם אל קבר [70] ת״ל מדשני קרא, [71] [מוספ׳ פ״טן], [72] [גי׳ הילקוט ח״כ יומתן מנין למלין אם ממו שהוא עובר בל״ת מ״ל לא מלין נגלתו מין שעובר אף בעשה ת״ל כי קבור תקברנו ת״ל רמז לקבורה מן התורה מניין מ״ל כי קבור מה ת״ל תקברנו מכאן רמז לקבורה], [73] [גי׳ הערוך ארגז וע״ש מ״ש בשם רב האי גאון], [74] וקברו אותו כי זה לבדו יבא לירבעם אל קבר [75] ת״ל מדשני קרא, [76] [מוספ׳ פ״טן], [77] [גי׳ הילקוט ח״כ יומתן מנין למלין אם ממו שהוא עובר בל״ת מ״ל לא מלין נגלתו מין שעובר אף בעשה ת״ל כי קבור תקברנו ת״ל רמז לקבורה מן התורה מניין מ״ל כי קבור מה ת״ל תקברנו מכאן רמז לקבורה], [78] [גי׳ הערוך ארגז וע״ש מ״ש בשם רב האי גאון], [79] וקברו אותו כי זה לבדו יבא לירבעם אל קבר [80] ת״ל מדשני קרא, [81] [מוספ׳ פ״טן], [82] [גי׳ הילקוט ח״כ יומתן מנין למלין אם ממו שהוא עובר בל״ת מ״ל לא מלין נגלתו מין שעובר אף בעשה ת״ל כי קבור תקברנו ת״ל רמז לקבורה מן התורה מניין מ״ל כי קבור מה ת״ל תקברנו מכאן רמז לקבורה], [83] [גי׳ הערוך ארגז וע״ש מ״ש בשם רב האי גאון], [84] וקברו אותו כי זה לבדו יבא לירבעם אל קבר [85] ת״ל מדשני קרא, [86] [מוספ׳ פ״טן], [87] [גי׳ הילקוט ח״כ יומתן מנין למלין אם ממו שהוא עובר בל״ת מ״ל לא מלין נגלתו מין שעובר אף בעשה ת״ל כי קבור תקברנו ת״ל רמז לקבורה מן התורה מניין מ״ל כי קבור מה ת״ל תקברנו מכאן רמז לקבורה], [88] [גי׳ הערוך ארגז וע״ש מ״ש בשם רב האי גאון], [89] וקברו אותו כי זה לבדו יבא לירבעם אל קבר [90] ת״ל מדשני קרא, [91] [מוספ׳ פ״טן], [92] [גי׳ הילקוט ח״כ יומתן מנין למלין אם ממו שהוא עובר בל״ת מ״ל לא מלין נגלתו מין שעובר אף בעשה ת״ל כי קבור תקברנו ת״ל רמז לקבורה מן התורה מניין מ״ל כי קבור מה ת״ל תקברנו מכאן רמז לקבורה], [93] [גי׳ הערוך ארגז וע״ש מ״ש בשם רב האי גאון], [94] וקברו אותו כי זה לבדו יבא לירבעם אל קבר [95] ת״ל מדשני קרא, [96] [מוספ׳ פ״טן], [97] [גי׳ הילקוט ח״כ יומתן מנין למלין אם ממו שהוא עובר בל״ת מ״ל לא מלין נגלתו מין שעובר אף בעשה ת״ל כי קבור תקברנו ת״ל רמז לקבורה מן התורה מניין מ״ל כי קבור מה ת״ל תקברנו מכאן רמז לקבורה], [98] [גי׳ הערוך ארגז וע״ש מ״ש בשם רב האי גאון], [99] וקברו אותו כי זה לבדו יבא לירבעם אל קבר [100] ת״ל מדשני קרא, [101] [מוספ׳ פ״טן], [102] [גי׳ הילקוט ח״כ יומתן מנין למלין אם ממו שהוא עובר בל״ת מ״ל לא מלין נגלתו מין שעובר אף בעשה ת״ל כי קבור תקברנו ת״ל רמז לקבורה מן התורה מניין מ״ל כי קבור מה ת״ל תקברנו מכאן רמז לקבורה], [103] [גי׳ הערוך ארגז וע״ש מ״ש בשם רב האי גאון], [104] וקברו אותו כי זה לבדו יבא לירבעם אל קבר [105] ת״ל מדשני קרא, [106] [מוספ׳ פ״טן], [107] [גי׳ הילקוט ח״כ יומתן מנין למלין אם ממו שהוא עובר בל״ת מ״ל לא מלין נגלתו מין שעובר אף בעשה ת״ל כי קבור תקברנו ת״ל רמז לקבורה מן התורה מניין מ״ל כי קבור מה ת״ל תקברנו מכאן רמז לקבורה], [108] [גי׳ הערוך ארגז וע״ש מ״ש בשם רב האי גאון], [109] וקברו אותו כי זה לבדו יבא לירבעם אל קבר [110] ת״ל מדשני קרא, [111] [מוספ׳ פ״טן], [112] [גי׳ הילקוט ח״כ יומתן מנין למלין אם ממו שהוא עובר בל״ת מ״ל לא מלין נגלתו מין שעובר אף בעשה ת״ל כי קבור תקברנו ת״ל רמז לקבורה מן התורה מניין מ״ל כי קבור מה ת״ל תקברנו מכאן רמז לקבורה], [113] [גי׳ הערוך ארגז וע״ש מ״ש בשם רב האי גאון], [114] וקברו אותו כי זה לבדו יבא לירבעם אל קבר [115] ת״ל מדשני קרא, [116] [מוספ׳ פ״טן], [117] [גי׳ הילקוט ח״כ יומתן מנין למלין אם ממו שהוא עובר בל״ת מ״ל לא מלין נגלתו מין שעובר אף בעשה ת״ל כי קבור תקברנו ת״ל רמז לקבורה מן התורה מניין מ״ל כי קבור מה ת״ל תקברנו מכאן רמז לקבורה], [118] [גי׳ הערוך ארגז וע״ש מ״ש בשם רב האי גאון], [119] וקברו אותו כי זה לבדו יבא לירבעם אל קבר [120] ת״ל מדשני קרא, [121] [מוספ׳ פ״טן], [122] [גי׳ הילקוט ח״כ יומתן מנין למלין אם ממו שהוא עובר בל״ת מ״ל לא מלין נגלתו מין שעובר אף בעשה ת״ל כי קבור תקברנו ת״ל רמז לקבורה מן התורה מניין מ״ל כי קבור מה ת״ל תקברנו מכאן רמז לקבורה], [123] [גי׳ הערוך ארגז וע״ש מ״ש בשם רב האי גאון], [124] וקברו אותו כי זה לבדו יבא לירבעם אל קבר [125] ת״ל מדשני קרא, [126] [מוספ׳ פ״טן], [127] [גי׳ הילקוט ח״כ יומתן מנין למלין אם ממו שהוא עובר בל״ת מ״ל לא מלין נגלתו מין שעובר אף בעשה ת״ל כי קבור תקברנו ת״ל רמז לקבורה מן התורה מניין מ״ל כי קבור מה ת״ל תקברנו מכאן רמז לקבורה], [128] [גי׳ הערוך ארגז וע״ש מ״ש בשם רב האי גאון], [129] וקברו אותו כי זה לבדו יבא לירבעם אל קבר [130] ת״ל מדשני קרא, [131] [מוספ׳ פ״טן], [132] [גי׳ הילקוט ח״כ יומתן מנין למלין אם ממו שהוא עובר בל״ת מ״ל לא מלין נגלתו מין שעובר אף בעשה ת״ל כי קבור תקברנו ת״ל רמז לקבורה מן התורה מניין מ״ל כי קבור מה ת״ל תקברנו מכאן רמז לקבורה], [133] [גי׳ הערוך ארגז וע״ש מ״ש בשם רב האי גאון], [134] וקברו אותו כי זה לבדו יבא לירבעם אל קבר [135] ת״ל מדשני קרא, [136] [מוספ׳ פ״טן], [137] [גי׳ הילקוט ח״כ יומתן מנין למלין אם ממו שהוא עובר בל״ת מ״ל לא מלין נגלתו מין שעובר אף בעשה ת״ל כי קבור תקברנו ת״ל רמז לקבורה מן התורה מניין מ״ל כי קבור מה ת״ל תקברנו מכאן רמז לקבורה], [138] [גי׳ הערוך ארגז וע״ש מ״ש בשם רב האי גאון], [139] וקברו אותו כי זה לבדו יבא לירבעם אל קבר [140] ת״ל מדשני קרא, [141] [מוספ׳ פ״טן], [142] [גי׳ הילקוט ח״כ יומתן מנין למלין אם ממו שהוא עובר בל״ת מ״ל לא מלין נגלתו מין שעובר אף בעשה ת״ל כי קבור תקברנו ת״ל רמז לקבורה מן התורה מניין מ״ל כי קבור מה ת״ל תקברנו מכאן רמז לקבורה], [143] [גי׳ הערוך ארגז וע״ש מ״ש בשם רב האי גאון], [144] וקברו אותו כי זה לבדו יבא לירבעם אל קבר [145] ת״ל מדשני קרא, [146] [מוספ׳ פ״טן], [147] [גי׳ הילקוט ח״כ יומתן מנין למלין אם ממו שהוא עובר בל״ת מ״ל לא מלין נגלתו מין שעובר אף בעשה ת״ל כי קבור תקברנו ת״ל רמז לקבורה מן התורה מניין מ״ל כי קבור מה ת״ל תקברנו מכאן רמז לקבורה], [148] [גי׳ הערוך ארגז וע״ש מ״ש בשם רב האי גאון], [149] וקברו אותו כי זה לבדו יבא לירבעם אל קבר [150] ת״ל מדשני קרא, [151] [מוספ׳ פ״טן], [152] [גי׳ הילקוט ח״כ יומתן מנין למלין אם ממו שהוא עובר בל״ת מ״ל לא מלין נגלתו מין שעובר אף בעשה ת״ל כי קבור תקברנו ת״ל רמז לקבורה מן התורה מניין מ״ל כי קבור מה ת״ל תקברנו מכאן רמז לקבורה], [153] [גי׳ הערוך ארגז וע״ש מ״ש בשם רב האי גאון], [154] וקברו אותו כי זה לבדו יבא לירבעם אל קבר [155] ת״ל מדשני קרא, [156] [מוספ׳ פ״טן], [157] [גי׳ הילקוט ח״כ יומתן מנין למלין אם ממו שהוא עובר בל״ת מ״ל לא מלין נגלתו מין שעובר אף בעשה ת״ל כי קבור תקברנו ת״ל רמז לקבורה מן התורה מניין מ״ל כי קבור מה ת״ל תקברנו מכאן רמז לקבורה], [158] [גי׳ הערוך ארגז וע״ש מ״ש בשם רב האי גאון], [159] וקברו אותו כי זה לבדו יבא לירבעם אל קבר [160] ת״ל מדשני קרא, [161] [מוספ׳ פ״טן], [162] [גי׳ הילקוט ח״כ יומתן מנין למלין אם ממו שהוא עובר בל״ת מ״ל לא מלין נגלתו מין שעובר אף בעשה ת״ל כי קבור תקברנו ת״ל רמז לקבורה מן התורה מניין מ״ל כי קבור מה ת״ל תקברנו מכאן רמז לקבורה], [163] [גי׳ הערוך ארגז וע״ש מ״ש בשם רב האי גאון], [164] וקברו אותו כי זה לבדו יבא לירבעם אל קבר [165] ת״ל מדשני קרא, [166] [מוספ׳ פ״טן], [167] [גי׳ הילקוט ח״כ יומתן מנין למלין אם ממו שהוא עובר בל״ת מ״ל לא מלין נגלתו מין שעובר אף בעשה ת״ל כי קבור תקברנו ת״ל רמז לקבורה מן התורה מניין מ״ל כי קבור מה ת״ל תקברנו מכאן רמז לקבורה], [168] [גי׳ הערוך ארגז וע״ש מ״ש בשם רב האי גאון], [169] וקברו אותו כי זה לבדו יבא לירבעם אל קבר [170] ת״ל מדשני קרא, [171] [מוספ׳ פ״טן], [172] [גי׳ הילקוט ח״כ יומתן מנין למלין אם ממו שהוא עובר בל״ת מ״ל לא מלין נגלתו מין שעובר אף בעשה ת״ל כי קבור תקברנו ת״ל רמז לקבורה מן התורה מניין מ״ל כי קבור מה ת״ל תקברנו מכאן רמז לקבורה], [173] [גי׳ הערוך ארגז וע״ש מ״ש בשם רב האי גאון], [174] וקברו אותו כי זה לבדו יבא לירבעם אל קבר [175] ת״ל מדשני קרא, [176] [מוספ׳ פ״טן], [177] [גי׳ הילקוט ח״כ יומתן מנין למלין אם ממו שהוא עובר בל״ת מ״ל לא מלין נגלתו מין שעובר אף בעשה ת״ל כי קבור תקברנו ת״ל רמז לקבורה מן התורה מניין מ״ל כי קבור מה ת״ל תקברנו מכאן רמז לקבורה], [178] [גי׳ הערוך ארגז וע״ש מ״ש בשם רב האי גאון], [179] וקברו אותו כי זה לבדו יבא לירבעם אל קבר [180] ת״ל מדשני קרא, [181] [מוספ׳ פ״טן], [182] [גי׳ הילקוט ח״כ יומתן מנין למלין אם ממו שהוא עובר בל״ת מ״ל לא מלין נגלתו מין שעובר אף בעשה ת״ל כי קבור תקברנו ת״ל רמז לקבורה מן התורה מניין מ״ל כי קבור מה ת״ל תקברנו מכאן רמז לקבורה], [183] [גי׳ הערוך ארגז וע״ש מ״ש בשם רב האי גאון], [184] וקברו אותו כי זה לבדו יבא לירבעם אל קבר [185] ת״ל מדשני קרא, [186] [מוספ׳ פ״טן], [187] [גי׳ הילקוט ח״כ יומתן מנין למלין אם ממו שהוא עובר בל״ת מ״ל לא מלין נגלתו מין שעובר אף בעשה ת״ל כי קבור תקברנו ת״ל רמז לקבורה מן התורה מניין מ״ל כי קבור מה ת״ל תקברנו מכאן רמז לקבורה], [188] [גי׳ הערוך ארגז וע״ש מ״ש בשם רב האי גאון], [189] וקברו אותו כי זה לבדו יבא לירבעם אל קבר [190] ת״ל מדשני קרא, [191] [מוספ׳ פ״טן], [192] [גי׳ הילקוט ח״כ יומתן מנין למלין אם ממו שהוא עובר בל״ת מ״ל לא מלין נגלתו מין שעובר אף בעשה ת״ל כי קבור תקברנו ת״ל רמז לקבורה מן התורה מניין מ״ל כי קבור מה ת״ל תקברנו מכאן רמז לקבורה], [193] [גי׳ הערוך ארגז וע״ש מ״ש בשם רב האי גאון], [194] וקברו אותו כי זה לבדו יבא לירבעם אל קבר [195] ת״ל מדשני קרא, [196] [מוספ׳ פ״טן], [197] [גי׳ הילקוט ח״כ יומתן מנין למלין אם ממו שהוא עובר בל״ת מ״ל לא מלין נגלתו מין שעובר אף בעשה ת״ל כי קבור תקברנו ת״ל רמז לקבורה מן התורה מניין מ״ל כי קבור מה ת״ל תקברנו מכאן רמז לקבורה], [198] [גי׳ הערוך ארגז וע״ש מ״ש בשם רב האי גאון], [199] וקברו אותו כי זה לבדו יבא לירבעם אל קבר [200] ת״ל מדשני קרא, [201] [מוספ׳ פ״